

Rudaki

Biannual Journal of Linguistic and
Literary Researches in Central Asia

Cultural Center of the Embassy of the
Islamic Republic of Iran, Tajikistan

17th year - No.47 - Autumn & Winter 2017

47

- ◆ **The Function of Colors in “*The Divan of Rudakī*”:**
(A Research on Rudaki's Eyesight and Diversity
of Colors in his Poems) / Mohammad Pashai &
Rasul Kazemzade
- ◆ **The Muslims of the Adobe of Felicity**
(*The Muslims of Darorrāhat*) Novel and the
Features of It's Translation in Persian /
Ebrahim Khodayar
- ◆ **“The Flower and the Poplar” of Sheydai and**
Persian Poems/ Vahid Ruyani & Kamal-oddin Arekhi
- ◆ **The Emendation of “The Ten Rules”, a Treatise by Mir**
Sayyid Ali Hamedani / Sayyed Mohammad Bagher
Kamalaidini
- ◆ **The Plenitude of Talent and Sensation: (A Review**
of Delaram Khojandi's Poems) / Badroddin Maghsudof
- ◆ **Poetic Laughs and Cries of Bahram Rahmatzad:**
(A Research on His Poems) / Mesbahoddin Narzighul
- ◆ **Citizen of Poetry Country (Analysis and Criticism of**
Shah Beygom Poetry) / Ommaroddin Yusefof

Фехрист

- Корбурди унсури ранг дар девони Рӯдакӣ Таъқиқе дар бораи биноии Рӯдакӣ бар асоси танаввуи ранг дар девониӯ Муъаммади Пошой, Расули Козимзода..... 1
- Романи мусулмонони дор-ур-роъат ва вижагиҳои тарҷумаи форсион Иброҳими Худоёр..... 25
- Гул ва санавбари шайдоӣ ва манзумаҳои форсӣ Ваъиди Рӯёнӣ, Камолиддин Арехӣ..... 49
- Тасъеъи рисолаи «Даъ ӯида» асари Мир Саййид Алии Ҳамадонӣ Сайид муҳаммад боқир Камолуддинӣ..... 67
- Тарокуми завқу эъсос Нақд ва баррасии шеъри Дилороми Хуљандӣ Бадриддин Мақсудов 87
- Гиряё ва хандаҳои шоиронаи Баъроми Раъматзод ӯустори дар заминаи ашъори шоир Мисбӯиддини Нарзиқул 109
- Шаърванди кишвари шеър Нақд ва баррасии шеъри Шӯъбегим Умриддин Юсуфов..... 135
- Чакидаи тоҷикӣ 153
- Чакидаи англисӣ..... 161

7. Мақола сирфан аз тариқи сабти ном дар сомонаи нашрия ба нишони <http://www.rudaki.org/> ирсол шавад. Чунончи мақолаҳое, ки ба ҳар шакли дигар дарёфт шаванд, аз фароянди доварӣ канор гузошта хоҳанд шуд.
8. Чунончи мақолае фоқиди ҳар як аз мавриди боло бошад, аз дастури кор хориҷ мешавад.
9. Ҳаққи чопи ҳар мақола, пас аз пазириш махфӯз аст ва нависандагон дар ибтидои ирсоли мақола мутааххид мешаванд, то мушаххас шудани вазъияти мақола онро ба ҷойи дигар нафиристанд. Чунончи ин мавзӯъ риоят нашавад, ҳайати таҳририя дар иттихози тасмими ниҳой мухтор аст.
10. Нашрия дар ислоҳи мақолоте, ки ниёз ба вироиш дошта бошанд, озод аст.
11. Орои мундариҷ дар нашрия мубаййини назари масъулон ва ношир нест.

- **Мақолаи тарҷумашуда дар нашрия:** насаб ва номи нависанда (соли нашр). «Унвони мақола», насаб ва номи мутарҷим. *Номи нашрия* (харфҳои қач ва сиёҳ бо шумораи қалами 11). Давра ва шумораи нашрия. Шумораи сафаҳот.
- **Пойгоҳҳои интернетӣ:** насаб ва номи нависанда (соли интишори мақола). «Унвони мақола». *Номи нашрияи электроникӣ* (харфҳои қач ва сиёҳ бо шумораи қалами 11). Давра. Таърихи муроҷиат ба сомона. Нишонии дақиқи пойгоҳи интернетӣ.

Ёдовариҳои нукоти муҳим:

1. Расмулхатти мавриди қабули нашрия ва усули нигориши мақолаҳо бар асоси охириин шеваномии Фарҳангистони забон ва адаби форсӣ ба нишонии: <http://www.persianacademy.ir/fa/das.aspx> аст.
2. Ирҷоот дар матн мақола, байни қавс (насаб, сол: шумораи ҷилд/ шумораи саҳифа) навишта шавад. Манобеи лотин ба ҳамон шакли лотин дар матн дарҷ шавад. Зарурат дорад нависандагон ирҷоотро ба шакли дақиқ ва мутобиқи ончи дар сатрҳои пешин гуфта шуд, зикр кунанд. Дарчи нишонии манбаъ дар матн барои тамоми мавридҳои нақлшуда, чи нақли қавли мустақим ва чи ғайримустақим, зарурӣ аст. Ҳамчунин мушаххасоти комили ҳамаи манобеи ирҷоёдодашуда бояд дар феҳристи манбаъ оварда шавад.
3. Муодили лотини вожаҳо ва истилоҳоти номаънус барои бори аввал, ки дар матн меояд, дар пайнавишт дарҷ шавад.
4. Нақли қавлҳои мустақим беш аз чил вожа ба сурати ҷудо аз матн бо сарҳатти (1 сантиметр) аз тарафи рост ва бо қалами шумораи 12 танзим шавад.
5. Номи китобҳои дохили мант ба сурати **сиёҳ ва қач** (қалами шумораи 12) ва номи мақолот, шеърҳо ва достонҳои кӯтоҳ дохили ноҳунақ қарор гирад.
6. Ҷадвалҳо, намудорҳо ва аксҳо дар интиҳои матн баъд аз натиҷагирӣ ва қабл аз ёддоштҳо ва манобеъ қарор гирад ва тамоми онҳо ҳовии унвон ва шумора бошад. Ирсоли ҷадвалҳо дар формати word зарурӣ аст.

4. **Вожаҳои калидӣ:** асоситарин вожаҳое, ки мақола дар атрофи онҳо баҳс мекунад ва мавриди таъкиди мақола аст, вожаҳои калидӣ аст ва маъмулан 3 то 7 вожа дорад.
5. **Муқаддима:** муқаддима, заминаи омода шудани зехни мухотаб барои вуруд ба баҳси асли аст. Бинобар ин нависанда дар муқаддима мавзӯро аз кул ба чузъ баён мекунад, то фазои равшане аз матн баҳс барои хонанда ҳосил шавад. Ҳамчунин зарурист баёни ҳадафҳои пажӯҳишӣ дар муқаддимаи мақолаи мадди назар қарор гирад. Унвони муқаддима бо шуморагузорӣ (бад-ин сурат: 1-муқаддима) оварда шавад ва дар идомаи муқаддима унвонҳои 1-1- баёни масъала, 1-2- пешинаи таҳқиқ 1-3- зарурат ва аҳаммияти таҳқиқ, ҳамроҳ бо тавзеҳоти марбут оварда шавад.
6. **Баҳс:** шомили таҳлил, тафсир, истидлолҳо ва натоқи таҳқиқ аст. Баҳс бо шумораи 2 мушаххас шуда ва унвонҳои фаръии баҳс ба сурати 2-1, 2-2, 2-3 ... танзим шавад.
7. **Натиҷа:** шомили зикри фишурдаи ёфтаҳост, ки бо шумораи 3 мушаххас мешавад.
8. **Ёддоштҳо:** шомили пайвастҳо, замимаҳо, пайнавиштҳо ва ба таври кулӣ матолибест, ки чузъу асли мақола нест, аммо дар табиқи мавзӯи навишта зарурӣ ва муносиб ба назар мерасад. Шумораи марбут ба пайнавиштҳои даруни матн бо адади поварақӣ мушаххас мешавад ва ба сурати мусалсал меояд, (намуна: равобити фарҳангӣ байни эронӣ ва соири тамаддунҳо...).
9. **Фехристи манобеъ:** манобеъи мавриди истифода дар матн, дар поёни мақола ва бар асоси тартиби алифбой насаби нависанда (нависандагон) ба шарҳи зер оварда шавад:
 - **Китоб:** насаб, номи нависанда (соли нашр), **номи китоб** (хуруфи қач ва сиёҳ бо шумораи қаламӣ 11). Номи мутарҷим, мусахҳех, ҷилд, навбати чоп, маҳалли нашр, ношир.
 - **Мақолаи мунташиршуда дар нашрия:** насаб ва номи нависанда (соли нашр). «Унвони мақола». **Номи нашрия** (хуруфи қач ва сиёҳ бо шумораи қалами 11). Давра ва шумораи нашрия. Шумораи сафаҳот.

Равиши таҳияи мақола:

1. Матни мақола ва феҳристи манобеъ дар ҳар сафҳа теъдоди 26 сатр ва тӯли ҳар сатр 12 сантиметр ва фосилаи сатрҳо single чоп шавад.
2. Мақолот аз 20 сафҳаи чопшуда (бо риояти банди 1) тачовуз накунад. Ҳамчунин мақолот бояд бо истифода аз барномаи Word 2003/2010 бо қалами В Nazanin 13 танзим ва чоп шаванд.
3. Дарчи унвонҳо ва масъулияти нависандагони мухтарам дар мароҳили мухталиф сирфан ба ҳамон сурати сабти номи аввалия дар сомона дар назар гирифта хоҳад шуд. Бинобар ин дар сабти тартиби асомӣ ва масъулияти онҳо диққат шавад.

Сохтори мақола:

Сохтори мақола бояд бар ин асос танзим шавад: унвони мақола, номи нависанда ё нависандагон, чакида (300), вожаҳои калидӣ (3 то 7 калима), муқаддима, баҳс, натиҷагирӣ, ёддоштҳо ва феҳристи манобеъ (теъдоди калимоти кулли мақола аз 4000 то 6500 калима бошад):

1. **Унвон:** унвони мақолаи кӯтоҳ, дақиқ ва дарбардорандаи баёни равшане аз мавзӯи мақола бошад.
2. **Номи нависанда ё нависандагон:** дар зери унвони мақола самти чап ба ин тартиб навишта шавад: ному насаб, мартабаи илмӣ, номи донишгоҳ ё муассисаи маҳалли иштиғол, нишонӣ, телефон ва дурнигор. Дарчи нишонии роёномаи нависандаи масъули мақола ва донишгоҳ ва муассисаи марбут дар понавишт илзомӣ аст ва нависандаи масъул муваззаф аст ба мукотиботе, ки аз дафтари нашрия анҷом шавад дар асраи вақт посух диҳад.
3. **Чакида:** шомили муаррифии мавзӯ, зарурат ва аҳаммияти таҳқиқ, равиши кор ва ёфтаҳои пажӯҳишӣ аст ё ба таъбири дигар дар чакида бояд баён шавад, ки чӣ гуфтаем, чӣ гуна гуфтаем ва чӣ ёфтаем ва беш аз 300 калима набошад. Ирсоли чакидаи англисӣ ва кирилликӣ дар саҳифаи ҷудогона, шомили унвони мақола, номи нависанда/нависандагон, муассиса/муассисоти матбуъ ва рутбаи илмии онон илзомӣ аст.

License Holder:

Cultural Center of the Embassy of the Islamic Republic of Iran, Tajikistan

Biannual Journal of Literary and Linguistic Researches in Central Asia

Managing Director and Editor-in-chief: Dr. Ebrahim Khodayar

Editor in chief Assistant: Dr. Zahra Hayati

Editorial Board:

1. **Dr. Ergash Achilov** (Associate professor of Philology, Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan)
2. **Dr. Asadollah Habib** (Professor of Persian language and Literature, Kabul, Afghanistan)
3. **Dr. Zahra Hayati** (Assistant Professor of Persian language and Literature, Institute for Humanities and Cultural Studies, Iran)
4. **Dr. Ebrahim Khodayar** (Associate Professor of Persian language and Literature, Tarbiat Modares University, Iran)
5. **Dr. Abd Alnabi Sattarzadah** (Dr. of Philology, Professor, Institute Named after Rudaki, Tajikistan)
6. **Dr. Dodikhudo Saimiddinov** (Dr. of Philology, Professor, the Associate Member of Academy of Sciences of Tajikistan)
7. **Dr. Safar Abdollah** (Dr. of Philology, Professor, Abulaykhan University of Kazakhstan)
8. **Dr. Gholamhoseyn Gholamhoseynzadeh** (Associate Professor of Persian language and Literature, Tarbiat Modares University, Iran)
9. **Dr. Mahmood Fotoohi Rudmajani** (Professor of Persian language and Literature, Ferdowsi University, Mashhad, Iran)
10. **Dr. Mirza molla Ahmad** (Dr. of Philology, Professor, the Associate Member of Academy of Sciences of Tajikistan)
11. **Dr. Mohammad Jafar Yahaghi** (Professor of Persian language and Literature, Ferdowsi University, Mashhad, Iran)

Executive Manager: Azam Fathi Helabad

English Editor and Translator: Dr. Hayat Ameri

Persian Editor: Somayyeh Kanaani

Cyrillic Editor and Translator: Mobashsher Akbarzad

Typist: Zeynab Noorpour Jooybari

Address: 734018, No.5, Sa'di Shirazi St., Dushanbe, Tajikistan

Tel: (+99237) 2222927-8

E-mail: Rudakitj@mail.ru; **Website:** rudaki.org

Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим

**Ройзани фарҳангии Сафорати Ҷумҳурии Исломии
Эрон дар Тоҷикистон**

Дуфаслномаи илмӣ- тарвиҷии пажӯҳишҳои забонӣ ва адабӣ
дар Осӣи Марказӣ

Ин нашрия бо муҷаввизи шумораи 499 аз 07.10.1999 ба номи Ройзани фарҳангии Сафорати Ҷумҳурии Исломии Эрон ба сабт расидааст.

Ин маҷалла бинобар муҷаввизи комиссияи нашриёти илмӣ ба таърихи 19/12/1395 ва бар асоси номаи шумораи 3/18/2549 таърихи 16/01/1395 мудири кулли дафтари сиёсатгузорӣ ва барномарезии умури пажӯҳишии вазорати улум, таҳқиқот ва фановарӣ аз шумораи 44, баҳор ва тобистони 94 дорои рутбаи илмӣ-тарвиҷӣ аст.

Соли ҳабаҳум, шумораи чихилуҳафтум, пойиз ва зимистони 1395

Citizen of Poetry Country

Analysis and Criticism of Shah Beygom Poetry

Ommaroddin Yusef

Ph.D of Philology, Graduate of Tajikistan Academy of Sciences, Tajukestan

Contemporary to the independence of Tajikistan, Tajik poetry has been arrived to a new stage and thus a new generation has been appearing in literary field which their way of speech, expressive style, the imagery, the extent of conceptualization, and their poetic realization are significantly different from their senior counterpart. Now in the early of 21th century, not only the situation of the poetry in the world, but the Persian-Tajik poetry has been changed. One of the poets who has been inspired by this new and different situation is Shahbeygom. Shahbeygom's poems are intimate and have social sensation. In his written works, he often imitates the style of Shirali Layegh, Bazar Saber, and Farzane. The subject of his poems has commonly been allocated to the description of the homeland, love, adoring the beloved, the joy of the youth period, and the pain of separation. His poems are composed more in the form of Ghazal, Do-bayti, and free verse. The nature of his works is congenital, his language is expressive, his expressive style is plain, and he has poetic feeling, realization, and insight. The elegant poetic realizations are distinguishable in his works. Alongside of the realizations, there are verbal, semantic, and metric deficiencies in every poet who just started his literary carrier and this applies to Shahbeygom's works.

Keywords: Tajikistan, contemporary poetry, Shahbeygom, poetic realization, deficiency of poems.

Poetic Laughs and Cries of Bahram Rahmatzad: A Research on His Poems

Mesbahoddin Narzighul

Dr. of Philology Science, Professor, Tajik National University, Tajikistan

Today, in the literary field of Tajikistan, some young poets have been emerged who represent the poetry of our country in the age of postindependence. Bahram Rahmatzad is one of the many significant young poets, which is the representative of the literary field of Sogdia state and his apprenticeship experiences shows, by training and diligence, there would be a brilliant future for him. Surveying and studying the poems of young studious poets, like Rahmatzaf, causes the development and constitution of their poetic life. Rahmatzad and poets of his generation are the fresh poets who have started their lives and education in the new era and in the modern age of Tajikistan republican. The view of these poets is completely different from the view of young poets who emerged in the age of the Soviet Union. In our country, there is no limitation in terms of thoughts for young poets compared with their counterpart in the previous period; thus these young poets are faced with new demands, and ineffaceable art is considered as an essential criterion in their carrier. Our young coeval poets should articulate and suggest a discourse which be named poetry and could be in unison with Tajik poetic mood in the realm of Persian poetry (Persian, Dari, Tajik) and the world. In this digest we are going to review the poetry of the young poet, Bahram Rahmatzad, with the purpose of representing the vicissitude of his first steps in his carrier. The main purpose is to introduce, review, and evaluate his poetry. To do that we should learn about accuracy of poetry metre and form, rhetorical figures, tradition and modernity, subject and content in his poems. In this article in addition to the main issues, we have studied the poetic mood and his realization as a whole and the results have been summarized in fifteen sections.

Keywords: Bahram Rahmatzad, poetry, form, content, tradition, innovation.

The plenitude of Talent and Sensation: A Review of Delaram Khojandi's Poems

Badroddin Maghsudof

Dr. of Philology Science, Professor, Tajik National University, Tajikistan

In this article the classical poems and innovation of Delaram, the young Tajik poet, have been analyzed. There are two poets in Tajikistan, whose name is Delaram; One of them is from Khujand and the other from Khatlon. This is the first time that the poems of secondary Delaram has been briefly reviewed; However the main purpose of the article is to review the poems of Delaram Khojandi. Up to now there has not been any research on the poems of Delaram Khojandi based on scientific methods. For the first time, by using structuralism, psychoanalysis, and hermeneutics methods, her poems have been reviewed. It has been claimed that without the governmental censorship, the new generation of Tajik Poets are freely developing creative literary works. The Delaram's poetry is one of the prominent examples of those. By composing the firm classical poems, she has consciously achieved to the modern poetry. The results suggest that in poetry, especially modern poetry, Delaram is an imagery, romantic, introvert poet. She portrays the external according to her internal; but she has feminine insight and tone; so in her poetry, we could distinguish the domination of imagination over the judgment. In the structure of the context of her poems there are many words and expression which has been inspired by the poetry of the modern Persian poets. The words 'leaf', 'clock', 'morning', 'season', and especially 'voice' have high frequency in her poems. Most of her poems are about current issues and are social, pedagogical, and imagery. The love between the man and woman is not the direct subject of her poems; but failure and break could be distinguished. Her opinion about the contemporary poetry of Iran is evident; however the commonality which has been observed in images of Delaram's poetry and Iranian Modern poets is not the result of intertextuality. In linguistic function the poet has own artistic insight. Sometimes her imagery is polyphony. The influence of religious worldview and Fatalism philosophy is dominant in her thought. The fundamental metaphor in her poems is 'being lonely'. Elapsed time and its irreversible nature is also one of the essential motifs of her poetry.

Keywords: Delaram, classical poetry, modern poetry, sonnet, image, feminine poetry, introversion.

The Emendation of “The Ten Rules”, a Treatise by Mir Sayyid Ali Hamedani

Sayyed Mohammad Bagher Kamalaldini

Associate Professor of Persian Language and Literature, Payame Noor University, Iran

‘*The Ten Rules*’ written by Mir Sayyid Ali Hamedani, a mystic of 8 Hijry century--which some researchers believe it is a translation of Najmoddin Kobra’s “Ten Rules”--is a brief treatise about the ways of reaching god and description of ten rules of these ways (*i.e.* penitence, piety, trust, contentment, seclusion, zekr, assiduity, patience, meditation, and satisfaction) from the point of view of mystics. The only existing amendment of the treatise has been done six decades ago by Marijan Molè, the French scholar of Iran. This article is a new amendment of ‘Ten Rules’ based on the existing manuscript in Vaziri Library in Yazd. In the present amendment some ambiguities of the last amendment have been clarified and supplementary comments have been provided in footnotes.

Keywords: Amendment, ‘Ten Rules’ treatise, mysticism, Mir Sayyid Ali Hamedani.

The Flower and the Poplar of Sheydai and Persian Poems

Vahid Ruyani

Associate Professor of Persian Language and Literature, Golestan University, Iran

Kamal-oddin Arekhi

Ph.D Student of Persian Language and Literature Sistan and Baluchistan University, Iran

The Turkmen people are one of the ancient ethnic groups who some of them has been resided in east coast of the Caspian Sea, which today has been known as Turkmenistan, and some of them has been resided in the north of Iran. Throughout the several centuries of literary history of these people, there was an ongoing interaction between the Persian and the Turkmen literature. The Turkmen poets and authors have been interested in Persian, as the official language of Iran, and Persian literature and there are Turkmen poets who have been familiar with Persian language and literature and have been inspired by poets and authors of Persian literature. One of these poets was Sheydai, the 18th century Turkmen poets, who had been inspired by Persian classical literature, which one of his remaining books, “The Flower and the Poplar”, inspired by Persian Lyrical literary. The story of “The Flower and the Poplar” not only is similar to the “What did the flower to the poplar” based on its name and its characters, but a comparison between this book and other Persian classical literary works shows us that there are similarities between them in terms of the rhetorical figures and words and expression, and in the composition of the book, Sheydai has been inspired by the Persian literary. Some of the common themes of them are: Lover’s journey to join his beloved, the manner of falling in love, the voyage, the obstacles that prevent lover to join his beloved, the function of fairies in the story, the distance between the lover and beloved, the function of the Simorgh and sea cow. Similes and metaphors, and bloodthirsty and Huma of felicity are some of the common rhetorical figures and expressions in the book and the Persian literary.

Keywords: *The Flower and the Poplar*, Sheydai, Turkmen Literary, Persian Literary, Effectiveness.

The Muslims of the Adobe of Felicity (The Muslims of Darorrähat) Novel and the Features of It's Translation in Persian

Ebrahim Khodayar

Associate Professor of Persian Language and Literature, Trabiat Modares University, Iran

In the late 19th century, among the Muslims who was under the Russian Empire domination, a social and cultural movement came to emerge which has been known as 'Modern Methods' or 'Modernity'. Following its founder, Ismail Gasprinski (1851-1914), the movement deployed new methods in education in primary schools. After Russian Army was defeated by Japan and the first Russian revolution in 1905, to develop their connection with the public and to spread their tenets, while they were publishing newspaper and magazines to simplify language, simultaneously the movement proceeded to create a rich literature in poetry and narrative literature to modernize their literature both in form and content. In this article we studied the translation of the Tatar novel "The Muslims of Darolrahat", the most important and most famous utopian literary work of Ismail Gasprinski, which has been translated in Persian in 1915 by Abdolrauf Fitrat Bukharai (1886-1938), one of the leaders of Modernity movement and one of the founders of Tajik Persian modern prose in Bukhara. The results indicated that by being faithful to the content of the novel, the translator has done his best to establish a new Persian language inspired by the intelligible colloquial language of the people of the Bukhara in early 20 century. By alteration in the volume of translation, structure of the original text, and formation of dialogues and passages he has been successful to represent the literary genre of the colloquial language of the people of Bukhara and form a new language.

Keywords: Modernity Movement, Central Asia, Ismailbeyk Gasprinski, Fitart Bukharai, Tajik Persian, The Muslims of Darolrahat Novel.

The Function of Colors in “The Divan of Rudaki”: A Research on Rudaki’s Eyesight and Diversity of Colors in His Poems

Mohammad Pashai

Assistant Professor of Persian Language and Literature, Azarbaijan Shahid Madani University, Iran

Rasul Kazemzade

Ph.D Candidate of Persian Language and Literature in Azarbaijan Shahid Madani University, Iran

The poets are always interested in colors and beside the artistic function of colors in creation of poetic images and artistic similes, they use the symbolic features of color terms to communicate their characteristic emotions. The subject of this article is the analysis of function of color elements as one of the linguistic and intratextual elements of poetry in The Divan of Rudaki. There is an ongoing debate about whether Rudaki was a congenital blind or he became blind later in his life. This article is allocated to analysis the high frequency usage of color elements in the few remaining verses of Rudaki’s poems. It also points out the several linguistic signs in his poems which show that Rudaki was not a congenital blind; The linguistic signs such as alteration of subjective affairs to objective affairs by artistic application of colors, his special consideration of the nature and it’s built-in images, the lexical and idiomatic use of colors and it’s built-in compounds, presentation of an abstract image by color terms in the form of tangibles, indirect relation between color and mental concept, the use of enigma, and approaching to the intended referent and the visual experience of images by a partial description.

Keywords: Rudaki, eyesight, blindness, color term, describe.

Шаърванди кишвари шеър Нақд ва баррасии шеъри Шоъбегим

Умриддин Юсуфов

Номзади илмҳои филологӣ, донишомӯ хтаи филологияи Фарҳағистони
 улуми Тоҷикистон, Тоҷикистон

Ҳамзамон бо истиқлоли Тоҷикистон, шеъри тоҷик ворида марғалаи навин шудааст ва бад-ин тартиб насли ҷадида ворида майдони адабиёт шудаанд, ки шеваи гуфтор, сабки баён, тарзи тасвир, вусъати маъниофаринӣ ва бардоштҳои шоиронаи онҳо бо насли каме бузургсолтар аз худашон тафовутҳои ҷашмгир дорад. Ҳамакнун, ки дар аҳоли садаи 21 мелодӣ ба сар мебарем, натавонем вазъи шеъри ҷаҳон, балки шеъри порсӣ тоҷикӣ низ дигар шудааст. Яке аз шоироне, ки аз ин вазъияти нав ва мутафовит асар пазируфта, Шоъбегим аст. Шеърҳои Шоъбегим самими суруда шудаанд ва соҳиби эҳсоси илтимоианд. Шоъбегим, ки дар навиштаҳои ғолибан аз сабки нигориши устод Лоик Шерали, Бозор Собир ва Фарзона тақлид мекунад, мавзӯи ашъорашро умуман ба тавсифи ватан, ишқ, дӯстдоштани маъбӯб, муъаббат ба ёр, хушиҳои рӯзгори ҷаҳонӣ, ва дарди ғайрон ихтисос додааст. Ашъори ӯ бештар дар қолаби ғазал, дубайтӣ ва сафед суруда шудаанд. Таъби Шоъбегим модарзод, суханаш раван ба сабки баёнаш сода асту эҳсос, дарку бениши шоирона дорад. Дар навиштаҳои ӯ бозёфтҳои зебои шоирона дида мешаванд. Дар қанори бозёфтҳо, дар шеъри ӯ шоире, ки ба тозагӣ ворида саънаи адабиёт мешавад, одатан нақсу қамбӯдҳои лафзӣ, маъноӣ ва вазнӣ низ дида мешавад, ки навиштаҳои Шоъбегим низ аз ин амр мустасно нестанд.

Вожаҳои қалидӣ: Тоҷикистон, шеъри муосир, Шоъбегим, бозёфтҳои шоирона, нуқсонҳои шеърӣ.

масъалаҳои марбут ба сиҳъати авзон ва қолаб, санъат ва ӯнар, суннат ва навоарӣ, ва мавзӯӣ ва муътаво сурат гирифтааст, ки аз ин лиҳат, иқдоми нахустин ба ӯисоб меояд. Дар ин мақола, зимни баррасӣ масъалаҳои асосӣ мавриди назар, фазои шоирӣ ва бозефтҳои шоири лавон ба сурати яклухт мавриди мутолиа ва нақд қарор гирифта ва натиҷаи он дар понздаҳ бахш, ҳулоса шудааст.

Вожаҳои калидӣ: Баӯроми Раӯматзод, шеър, қолаб, муътаво, суннат, навоарӣ.

Гиряњо ва хандањои шоиронаи Бањроми Рањматзод љустори дар заминаи ашњори шоир

Мисбоњиддини Нарзиќул

Мисбоњиддини Нарзиќул Доктори илмњои филологї , профессори Донишгоњи миллии Тоҷ икистон, Тоҷ икистон

Дар муњити адабии Тољикистон, имрўза, иддае аз шоирони љавон ба арсаи шеър ва шоири ќадам нињодаанд, ки шеъри пас аз даврони истиќлоли кишвари моро намояндагї мекунад. Бањроми Рањматзод дар шумори теъдоди ќобили тавалчуњи шоирони љавони умедбахш ќарор дорад, ки намояндаи њавзаи адабии вилояти Суѓд аст ва аз таљрибањои шогирдонааш чунин бармеояд, ки дар натиљаи омўзиш ва зањмати њамешагї, ояндаи дурахшоне мунтазири ўст. Ба доираи баррасї ва тањќиќ кашидани шеъри шоирони љавони кўшо, монанди Бањроми Рањматзод ба шаклгирии роњи эљодї ва такмили љањони шоирии онњо мусоидат хоњад кард. Рањматзод ва њамнаслони ў аз љумлаи шоирони тозанафас мањсуб мешаванд, ки зиндагї ва тањсилоти хешро дар давраи љадид ва таљрихи навини Чумњурии Тољикистон оѓоз кардаанд. Нигоњи ин шоирон бо шоирони љавоне, ки дар ањи Шўравї вориди майдони адабиёт мешуданд, комилан фарќ мекунад. Дар кишвари мо барои фаљолияти шоирони љавон дар ќиёс бо шоирони љавони ањи собиќ њељ мањдудияте аз назари фикрї вуљуд надорад. Бинобарин, таќозоњо њам дар баробари шоирони љавон дигаргуна аст ва њунари мондагор, меъери асосї дар кори шоирии онњо мањсуб мешавад. Шоири љавони њамасри мо бояд сухане бигўяд ва ба хонанда пешнињод кунад, ки истилоњан шеър бошад ва бо фазои шеъри тољикї (форсї), дар ќаламрави шеъри порсї (форсї, дарї, тољикї) ва љањон, њамовозї пайдо карда тавонад. Дар ин мухтасар муаллиф бар он аст то шеъри шоири љавон Бањроми Рањматзодро бо њадафи намоёндани нишебу фарозњои мављуд дар ќадамњои нахустини эљодї ва кашфи дунїи шоирии ў баррасї кунад. Ѓарази асли муаррифи ва наќди ашњори шоири љавон бо маќсади арзёбии шеъри ў буда ва ин амр бо фарогирии

гуфт умумиятное, ки дар миёни тасвирҳои Дилором ва навгароёни Эрон ҷағд, самараи равобити байномтанӣ нест. Ин шоира дар коркарди забонӣ, нақши дид ва ӯнари худӣ низ дорад. Тасвирояш гоёе чандсадоиянд. Дар андешааш, таъсири ӯнабинии маънабӣ ва фалсафии фотолисм ӯлаба дорад. Истиораи бунёди шеърояш «танҳо мондан» аст. Гузашти бебозгашти вақт низ аз мутифҳои асосии шеъри ӯст.

Вожаҳои калидӣ: Дилором, шеъри суннатӣ, шеъри нав, ӯзал, тасвир, шеъри занона, дарунгароӣ.

Тарокуми завқу эъсос Нақд ва баррасии шеъри Дилороми Хуљандӣ

Бадриддин Мақсудов

Бадриддин Мақсудов Доктори илмҳои филологӣ, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Тоҷикистон

Дар мақолаи ӯзир ашъори суннатӣ ва навпардозии Дилором, шоираи ӯзони тоҷик, таъзия, таълил ва баррасӣ шудааст. Дар Тоҷикистон, ду шоираи хушқариҳои навқалами ғиноғӯ бо исми Дилором фаъолият доранд: яке аз Хуљанд ва дигаре аз Хатлон. Бар шеъри Дилороми сонӣ барои бори аввал, назари интиқоди илмоӣ сурат мегирад. Аммо ӯдафи асли таъқиқ ва нақди ашъори Дилороми аввал аст. То ба имрӯз бар ашъори ин шоира бар мабнои равиши илмӣ, таъқиқе анҷом нашудааст. Барои аввалин бор дар бораи сурудаҳои ин шоираи тоҷик, бо коргирӣ аз равишҳои сохторшиносӣ, раванковӣ ва ӯермунитики адабӣ дар ин мақола таъқиқ шудааст. Изғор мешавад, ки насли нави шуарои тоҷик, бидуни назорати сонсури давлатӣ, озодона ба халлоқияти адабӣ, шугл варзидан доранд. Намунаи боризи ин иддио сурудаҳои Дилором аст. Ў аз роҳи сурудани шеъри матини суннатӣ огоҳона ба эълони шеъри нав расидааст. Дар бораи натиљаи таъқиқи мавзӯи метавон чунин ишора кард, ки Дилором дар шоирӣ, бавижа дар гуфтани шеъри нав, шоири тасвиргар, романтик ва дарунгарост. Берунро мутобиқ бар дунёи даруни худ ба тасвир мегирад. Аммо дид ва лаъни занона дорад. Бинобарин, дар шеъри нави Дилором бартарии тасвир бар қазоватро мебинем. Дар низоми бофти ашъораш калима ва таркибҳои баргирифта аз ашъори шуарои навпардози Эрон бисёр аст. Дар шеъри ӯ вожаҳои «барг», «соат», «субъ», «фасл» ва ба вижа «садо», басомади зиёд доранд. Аксари ашъораш роҷеъ ба мавзӯоти рӯз настанд ва илтимӯи, таълими ва тасвири ӯлотанд. Мавзӯи ишқи зан ба мард мустақиман матраҳ нест. Аммо нокомӣ ва шикаст дар он эъсос мешавад. Назари шоира дар бораи шеъри имрӯзи Эрон ва бардоштҳои аз он ошкор аст. Аммо метавон

Тасъеъи рисолаи «Даъ коида» асари Мир Саййид Алии Њамадонӣ

Сайид муҳаммад боқир Камолуддинӣ

Донишёри забон ва адабиёти форсии Донишгоҳи Паёминури Эрон, Зрон

Рисолаи «Даъ коида», рисолаест мухтасар ба забони форсӣ аз Мир Саййид Алии Њамадонӣ, олим ва орифи қарни Ҳаштуми қамарӣ, дар бораи роъёи расидан ба Худо ва ташреъи мароъил ва қавоиди даъгонаи он аз назари мутасаввифа, яъне тавба, зуъд, таваккул, қаноат, узлат, зикр, тавальюъ, сабр, муҳокиба ва ризо, ки бархе аз муъаккікон онро тарълумаи “Усул-ул-ашара”-и Наъмуддини Кубро донистаанд. Танҳо тасъеъи мавълуд аз ин рисола марбут ба шаш даъаи қабл аст, ки Морин Мула, эроншиноси фақиди фаронсавӣ онро анълум додааст. Мақолаи Ҳозир тасъеъи Ҳадиде аз рисолаи «Даъ коида» аст, ки аз рӯи нусхаи хаттии мавълуд дар Китобхонаи Вазирии Язд анълум шудааст. Дар тасъеъи ахир бархе аз ибъомоти тасъеъи қаблӣ баргараф ва тавзеъоти такмилӣ дар поварақӣ омадааст.

Вожаҳои калидӣ: тасъеъ, рисолаи «Даъ коида», ирфон, Мир Саййид Алии Њамадонӣ.

Гул ва санавбари шайдої ва манзумаҳои форсӣ

Ваъиди Рӯёнӣ

Донишҷӯи забон ва адабиёти форсии Донишгоҳи Гулистон, Эрон

Қамолитдин Арехӣ

Донишҷӯи доктории забон ва адабиёти форсии Донишгоҳи Систон ва Балуч истон, Эрон

Қавми туркман яке аз ақвоми қадимист, ки бахше аз онҳо дар қаронаи шарқии қарён Хазар ва кишвари Туркманистони имрӯзӣ ва қарне қигар дар шимолӣ Эрон соқин шудаанд. Дар тӯли таърих қандин садаи адабиёти ин қавм, таъсир ва таассури мутақобили қайни адабиёти қорсӣ ва адабиёти туркман вуҷуд доштааст. Дар ин миён, шуаро ва нависандагони туркман ҳамвора дар тӯли таърих ба адабиёти қорсӣ, ба унвони қабони расмии эронӣ, тавалљуш нишон додаанд ва шоирони туркманӣ қарластаеро метавон нишон дод, ки бо қабон ва адабиёти қорсӣ ошно буда ва таъти таъсири шоирон ва нависандагони адабиёти қорсӣ қарор доштаанд. Яке аз ин шуаро Шайдоӣ, шоири қарни нальдаҳуми турқаман аст, ки аз адабиёти қлассики қорсӣ қиср асар қазифуфтааст. Аз лумла, манзумае ба номи “Гулу санавбар” аз ӯ қарлоӣ монда, ки таъти таъсири манзумаҳои қинои адаби қорсӣ суруда шудааст. Ин қостон натањо ба лињози исм ва қарне шахсиятњо бо қостони “Гул ба санавбар қи қард?”, ки яке аз қостонҳои омиёна дар адабиёти қорсӣ, мушобањат қорад, қалқи муқоисаи он бо соири манзумаҳои қлассики адабиёти қорсӣ нишон медињад, ки ин асар ба лињози мазмун, ороњои адаби ва луғоту тарқибот бо манзумаҳои адаби қорсӣ қорон иштирокотест ва Шайдоӣ дар сурудани ин манзума аз манзумаҳои адаби қорсӣ асар қазифуфтааст. Қарне мазмини муштарак иборатанд аз: сақари ошиқ қарон расидан ба маъшук, шеваи ошиқ шудан, сақар бо кишти, мавонеи расидан ба маъшук, нақши қариён дар қостон, баъди масофат қайни ошиқ ва маъшук, нақши симурғ ва гови қарёӣ. Аз ороњои адаби муштарак низ метавон ба ташбењ ва истиора ва қайра, ва аз луғоту тарқиботи қорсии муштарак ба “хунқор”, “њумои саодат” ва қайра ишора қард.

Вожаҳои қалиди: “Гулу санавбар”, Шайдоӣ, адабиёти туркман, адабиёти қорсӣ, асарқазифуфтааст.

Романи мусулмонони дор-ур-роъат ва вижагиҳои тарҷумаи форсии он

Иброҳими Худоёр

Донишёри забон ва адабиёти форсӣ, Донишгоҳи Тарбияти мударрис, зрон

Дар авохири нимаи дувуми садаи нуздаҳуми мелодӣ, дар миёни мусулмонони таъти султаи имперотурии Русия љунбиши илтимоӣ ва фаръангӣ дар њоли шаклгирӣ буд, ки ба таассӣ аз шеваи ибдоии бунёнгузори он Исмоилбек Гаспаринский (1851-1914м), барои омӯзиши навин дар макотиби ибтидоии мусулмонони мавсум ба «Усули савтия» ё «Усули љадид», ба «Љадидия» машъур шуд. Ин љунбиш пас аз шикасти сангини артиши русияи тазорӣ аз артиши Япония ва вуқӯи Инќилоби аввали Русия дар соли 1905м, ба манзури эълони иртиботи густарда бо тӯдаи мардум, барои таблиғи афкори худ, њамзамон бо рӯй овардан ба чоп ва интишори рӯзнома ва маљалла ва сода кардани забони онњо, ба халќи осори адабии фохир дар њавзаи шеър ва адабиёти достонии љадид низ даст зад ва аз ин тариќ, ба навсозии адабиёти худ, њам аз назари сурат ва њам аз назари муътаво иќдом кард. Дар ин маќола, вижагиҳои “Мусулмонони Дор-ур-роъат”, тарљумаи романи тотории “Дор-ур-роъат мусулмонлари” (1906м), муъимтарин ва маъруфттарин асари адабии ормоншаъри Исмоил Гаспаринский (1851-1914м), ки Абдуррауфи Фитрати Бухороӣ (1886-1938м), аз сарони љунбиши љадидия ва бунёнгузори насри навини форсии тоҷикӣ дар Бухоро онро дар 1915м ба форсӣ тарҷума карда аст, баррасӣ шуд. Натоилӣ таъќиќ нишон дод, ки мутарљим зимни вафодорӣ ба матни тотории роман аз назари муътаво тамоми талоши худро барои бунёнгузори забони навойини форсӣ □ баргирифта аз забони ќобили фаъми гуфтории умумии мардуми Бухоро дар авои ќарни бистум ба кор бурда ва бо афзоиш ё коҳиши ҳаҷми тарҷума, тағйири сохтори наҳвии матни аслӣ, тағйири шакли гуфтугӯҳо ва нақли қавлҳо, аз намоиши гунаи адабии забони гуфтории бухороиён ва дар натиља шаклдиҳӣ ба забони навойин сарбаланд берун омадааст.

Вожаҳои калидӣ: љунбиши љадидия, Осиёи Марказӣ, Исмоилбек Гаспаринский, Фитрати Бухороӣ, форсии тоҷикӣ, романи “Мусулмонони дор-ур-роъат”.

Корбурди унсури ранг дар девони Рӯдакӣ Таъқиқи дар бораи биноии Рӯдакӣ бар асоси танаввуи ранг дар девони ӯ

Муъаммади Пошой

Устодёри гурӯҳи забон ва адабиёти форсии Донишгоҳи Шаҳид Мадании Озарбойлон, Зрон

Расули Козимзода

Донишҷӯи доктории забон ва адабиёти форсии Донишгоҳи Шаҳид Мадании Озарбойҷон, Зрон

Шоирон ҳамвора ба рангҳо тавалъуи хосе нишон додаанд ва дар канори коркарди ӯнари унсури ранг дар ҳалқи тасовири шоирона ва ташбеоти ӯнари, аз вижагии намодини рангвожаҳо низ дар интиқоли авотиф ва эъсосоти вижаи худ баъра бурдаанд. Мавзӯи баъси ин мақола баррасии корбурди унсури ранг дар девони Рӯдакӣ ба масобаи яке аз аносурӣ забонӣ ва дарунматнии шеър аст. Аз замонҳои дур кӯри модарзод будан ё кӯр шудани Рӯдакӣ дар авохири умраш, масъалае мубҳам ва торик маъсуб мешавад, ки зеъни пажӯҳандагонро ба худ машғул доштааст. Ин мақола ба баррасии басомади фаровони корбурди унсури ранг дар андак абёти боқимонда аз Рӯдакӣ ва ишора ба чандин маврид аз нишонаҳои забонӣ ва дарунматнии шеъри ӯ, аз қабилӣ табдили умури зеънӣ ба умурӣ ӯиссӣ бо корбурди ӯнармандонаи ранг, тавалъуи хоси ӯ ба табиат ва тасовири барсохта аз он, корбурди луғавӣ ва истилоҳии ранг ва таркиботи барсохта аз он, ироаи тасвири интизоӣ дар қолаби маъсусот ба кумаки рангвожаҳо, робитаи ғайримустақими ранг ва мафҳуми зеънӣ, истифода аз луғаз ё чистон, расидан аз сатҳи тавсифӣ лӯзӣ ба мисдоқи мавриди назар ва талрибаи дидор ва тасовири дидорӣ, ихтисос дорад, то нишон диҳад, ки Рӯдакӣ дар ибтидо чунин тасовиреро дида ва дарк карда ва кӯри модарзод набудааст.

Вожаҳои калидӣ: Рӯдакӣ, биноӣ, кӯрӣ, рангвожа, тавсиф.